

تبیین مشکلات و انواع فساد در نظام اعطای مجوز

توجه و بها دادن به حوزه کسب و کار از ضرورت‌های انکارناپذیر، به‌ویژه در شرایط کنونی کشور است. برای شروع هر کسب و کاری نیاز به طی کردن فرآیندهای اداری طویل و پیچیده‌ای است تا در نهایت، بتوان جواز شروع آن فعالیت را دریافت کرد، اما فرآیند پیچیده اخذ مجوز موانع و مشکلات بسیاری دارد که هر کدام از این موانع و مشکلات به نوبه خود فسادزا هستند و سرعت پیشروی صدور مجوز را کاهش می‌دهند. از سویی، با توجه به شرایط تحریم و کاهش درآمدهای نفتی کشور، ضروری است شرایطی برای گسترش سرمایه‌گذاری و آغاز برخی کسب و کارها برای تولید فراهم آید. از این رو، راهکارهایی برای رفع موانع و کاهش فساد در نظام اعطای مجوز ارایه شده‌اند که عبارت‌اند از: ایجاد سامانه یکپارچه مدارک، کاهش تعداد مجوزهای لازم برای شروع فعالیت اقتصادی، کاهش بازه زمانی ثبت درخواست تا دریافت مجوز و ایجاد یکپارچگی سازمانی.

امروزه تقریباً فساد در تمام سازمان‌ها و اداره‌ها مشاهده می‌شود و پدیده نوظهوری نیست، اما این پدیده در برخی سازمان‌ها نه تنها مخرب است، بلکه در مقیاس وسیع اقتصاد کشور را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. فساد در نظام اعطای مجوز از جمله این موارد است که اگر با آن مقابله نشود، اقتصاد کشور را به تباهی می‌کشاند. توجه به نظام اعطای مجوز از این لحاظ مهم است که برای شروع هر کسب و کار و فعالیت اقتصادی ابتدا باید جواز شروع کار را دریافت کرد.

۱- تبیین وضع موجود و بررسی مشکلات صدور مجوز

مجاز فعالیت به سندی اطلاق می‌شود که براساس آن، فعالیت اقتصادی هر شخص از طرف یکی از مراجع ذیصلاح تأیید شده باشد، مانند پروانه داروخانه‌ها از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کارت بازرگانی از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت، فعالیت مرغداری از طرف

رفع مشکلات موجود در سازمان و پیشگیری از وقوع فساد و تلاش برای کاهش فساد در سازمان به رونق فعالیت‌های اقتصادی منجر می‌شود و رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد که با توجه به شرایط کنونی کشور، تشدید تحریم‌ها و کاهش درآمدهای نفتی ضرورت توجه به این نظام افزایش می‌یابد. در

صنعی برای آغاز فعالیت، موضوعی رایج در تمام کشورهای جهان است. این نظام در هر کشوری متناسب با شرایط موجود دارای مشکلاتی بوده که مهم‌ترین مشکلات نظام اعطای مجوز در ایران در شکل شماره ۱، ارایه شده است.

وزارت جهاد کشاورزی، گواهی فعالیت صنعتی از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت، پروانه‌های کسب و کار صادر شده از سوی اتحادیه‌های صنفی یا معرفی‌نامه سازمان برنامه بودجه برای پیمانکاران و سایر مراجع ذی‌ربط. نظام اعطای مجوز به واحدهای

شکل ۱- مشکلات موجود در نظام اعطای مجوز سامانه‌ها

کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، اداره دارایی، سازمان ملی استاندارد، دفتر ثبت اسناد رسمی، سازمان ثبت اسناد و شرکت، شهرداری، سازمان حفاظت محیط زیست، استانداری و برخی دیگر از نهادها که به تناسب فعالیت به این فهرست اضافه می‌شوند. به عبارت دیگر، می‌توان گفت، این فهرست دریافت مجوز نیست، بلکه اینها موانع دریافت مجوز برای انجام فعالیت تولیدی در ایران هستند.

متأسفانه برخی سازمان‌های فعال در ایران به جای اینکه از تعداد این مجوزها کم کنند با یکدیگر برای اخذ مجوز به نام خود رقابت هم می‌کنند. در واقع، این سازمان‌ها می‌کوشند یک مجوز به سبب مجوزهای

همان‌طور که در شکل شماره ۱، مشاهده می‌شود، تعدد مراکز تصمیم‌گیری و دخیل در صدور مجوزها، طولانی بودن زمان صدور مجوز و عدم یکپارچگی سامانه‌ها از موانع و مشکلات حاضر برای اعطای مجوز به منظور فعالیت‌های اقتصادی هستند. در ادامه، هریک از موارد یادشده به تفکیک تبیین و بررسی می‌شود.

۱-۱- تعدد مراکز تصمیم‌گیری

از جمله موانع بر سر راه صدور مجوزها، تعدد مراکز تصمیم‌گیری در اعطای مجوز است که باید امضای بسیاری از سازمان‌ها برای دریافت مجوز جمع‌آوری شود؛ برای مثال، موارد لازم برای صدور مجوز سرمایه‌گذاری و تولید عبارت‌اند از مجوزهای وزارت کشور، وزارت نیرو، وزارت نفت، وزارت جهاد

هند نمونه موفق از کاهش تعداد مراکز تصمیم‌گیری برای اعطای مجوز است. این کشور زمانی که با کاهش سرمایه در بخش مولد اقتصاد مواجه شد، تمام مجوزهای لازم (به جز مجوز حفاظت از محیط زیست) را برای کسب‌وکار لغو کرد، نتیجه چنین اقدامی ایجاد رونق اقتصادی قابل توجه در این کشور است.^۴

۱-۲- عدم یکپارچگی سامانه‌ها و مراکز تصمیم‌گیری

یکی از بزرگ‌ترین آسیب‌های محیط کسب‌وکار، به هم‌ریختگی و عدم یکپارچگی نظام مجوزدهی است؛ برای مثال، حدود ۶۰ درصد مدارکی که سرمایه‌گذار برای اخذ مجوز به سازمان‌های دولتی ارائه می‌کند، ثابت است و یک سامانه یکپارچه مدارک برای قرار دادن مدارک سرمایه‌گذاران در آن وجود ندارد. همچنین هریک از سازمان‌ها، وزارتخانه‌ها، نهادها و اداره‌هایی که در زمینه صدور مجوز فعالیت می‌کنند در یک نقطه شهر هستند و بین آنها یکپارچگی وجود ندارد. در این خصوص می‌توان به تجربه موفق گرجستان اشاره کرد که توانست در تفلیس نظام یکپارچه‌ای را برای چنین فعالیت‌هایی ایجاد کند. به عبارتی، در این شهر یک ساختمان شیشه‌ای وجود دارد که هر سرمایه‌گذار با مراجعه به بخش‌های مختلف این ساختمان و بدون نیاز به هرگونه مکالمه با اشخاص و تنها به صورت

مربوط به خود اضافه کنند. یکی از دلایل این کار، وابستگی درآمد سازمان‌ها به صدور مجوزهاست. به عبارتی، اگر دولت تأمین مالی شرکت زیرمجموعه خود را برعهده بگیرد، سازمان یا نهاد دولتی دیگر برای تأمین بودجه خود به صدور مجوز تکیه نمی‌کند، اما چون در عمل این اتفاق نمی‌افتاد و کمک چندانی به بودجه دستگاه‌ها نمی‌شود، راهی به جز کسب درآمد از محل اجازه صدور مجوز به آن دستگاه باقی نمی‌ماند.^۱ این موضوع پیامدهای منفی بسیاری دارد و به انجام بسیاری از فعالیت‌های غیرقانونی منجر می‌شود.

برای مثال، زمانی که یک سازمان صلاحیت صدور مجوز را دریافت می‌کند، باید برگه‌ای را امضا کند که از همین نقطه موضوع امضاهاى طلایی آغاز می‌شود؛ به‌طور مثال، می‌توان به امضاهاى طلایی در صدور مجوز برای عده‌ای خاص توسط سازمان غذا و دارو اشاره کرد که وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز به‌وضوح به این موضوع اشاره کرده است.^۲ علاوه بر این، در ایران، سرمایه‌گذار باید به‌طور مستقیم وارد مرحله دریافت و اخذ مجوز شود که همین قضیه دشواری‌های کار را برای سرمایه‌گذاران چند برابر می‌کند. بدیهی است که به دنبال درخواست‌های شخصی از سوی سرمایه‌گذار برای صدور مجوز، فسادهای اداری از جمله رشوه در این قسمت آغاز می‌شود.^۳

۱- ایسنا، ۹۸۰۷۲۷۱۹۶۶۱.

۲- تجارت آنلاین، ۷۵۰۳۹.

۳- به نقل از: حسین ساسانی، تحلیلگر توسعه پایدار/ صمت شماره ۱۳۰۱.

نبود نقشه جامعی از فرآیند اخذ مجوز در کنار مقررات بسیار، تعدد مراکز تصمیم‌گیری و عدم یکپارچگی سازمانی به طولانی شدن زمان مورد نیاز برای اخذ مجوز منجر شده است. از سویی، هرچقدر زمان اخذ مجوزها طولانی شود، ناخودآگاه فعالیت‌های سازمانی به سمت مفسده‌های اقتصادی پیش می‌روند؛ برای مثال، اعطای مجوز راه‌اندازی کسب‌وکار در کشورهای پیشرفته ظرف ۲ ساعت انجام می‌شود. این در حالی است که دریافت چنین مجوزهایی در ایران حدود ۲ تا ۳ سال طول می‌کشد.^۲ اگرچه براساس ماده ۶۲ قانون برنامه پنجم توسعه^۳ دستگاه‌های دولتی، شوراها و اتحادیه‌های صنفی موظف شده بودند که شرایط صدور مجوز را به‌گونه‌ای تسهیل کنند که به هر متقاضی مجوز،

الکترونیک تمام مجوزهای لازم را یک‌روزه برای شروع فعالیت خود دریافت می‌کند. همچنین در این کشور برای اخذ مجوز نیازی به حضور فیزیکی سرمایه‌گذار نیست و تنها مدارک و مستندات لازم باید کامل باشند.

۱-۳- طولانی بودن زمان اعطای مجوز

از جمله مشکلات و موانع اخذ مجوز، فقدان جدول مشخصی در خصوص مراحل و فرآیند اخذ مجوز برای راه‌اندازی یک واحد تولیدی است. در صورتی که در تبصره ۳ ماده ۶۲ قانون برنامه پنجم توسعه^۴، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است سالیانه با انتشار کتاب راهنمای سرمایه‌گذاری، شرایط صدور مجوز را شفاف کند و هیچ مرجعی حق ندارد شرایطی بیش از شرایط مصرح در این کتاب را مطالبه کند.

۱- دستگاه‌های اجرایی دخیل در صدور مجوز در مقابل ارائه خدمات یا اعطای انواع مجوز حتی با توافق، مجاز به اخذ مبالغی بیش از آنچه در قوانین و مقررات قانونی تجویز شده است، نیستند. تخلف از اجرای این حکم و سایر احکام این ماده مشمول مجازات موضوع ماده ۶۰۰ قانون مجازات اسلامی است.

۲- داوود فدائی معاون کمیسیون اشتغال کانون عالی کارفرمایان ایران و استاد دانشگاه صنعتی امیرکبیر و مسلم خانی استاد دانشگاه، مشاور و مدرس کسب‌وکار و کارآفرینی / گفت‌وگو، ۴۴۳۴۴.

۳- در تمام مواردی که فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی منوط به اخذ مجوز اعم از گواهی، پروانه، جواز، استعلام یا موافقت و موارد مشابه آن از دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده ۵ قانون محاسبات عمومی است، دستگاه‌های یادشده موظف هستند حداکثر مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون، نوع مجوز و فعالیت مربوط و مبانی قانونی موکول بودن فعالیت به اخذ مجوز و همچنین شیوه صدور، تمدید، لغو و سایر مقررات ناظر بر آن را به‌طور رسمی به کارگروهی متشکل از معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس‌جمهوری، معاونت حقوقی رییس‌جمهوری، وزرای امور اقتصادی و دارایی، کار و امور اجتماعی و دادگستری و همچنین سه نفر از نمایندگان مجلس از کمیسیون‌های برنامه و بودجه، اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و اقتصادی به‌عنوان ناظر اعلام کنند. در صورت عدم ارسال مستندات موضوع این ماده در مهلت تعیین‌شده، الزام اشخاص حقیقی و حقوقی به اخذ مجوز ممنوع است و بالاترین مقام دستگاه و مقام‌ها و مدیران مجاز از طرف وی، مسئول حسن اجرای این حکم هستند. کارگروه موظف است ظرف شش ماه پس از اتمام مهلت یادشده ضمن بررسی و جاهد قانونی آنها با رویکرد تسهیل، تسریع، کاهش هزینه صدور و تمدید مجوز و هماهنگی دستگاه‌های مختلف و حذف مجوزهای غیرضروری و اصلاح یا جایگزینی شیوه تنظیم مقررات هر نوع فعالیت و بازرسی نوبه‌ای برای احراز مراعات آن مقررات به‌جای شیوه موکول بودن فعالیت به اخذ مجوز، نسبت به ابلاغ دستورالعمل مشتمل بر بازنگری و تسهیل و اصلاح و جایگزینی روش‌ها، تجمیع مجوزها و لغو مجوزهای غیرضروری در چهارچوب ضوابط قانونی برای هر نوع فعالیت پس از تأیید رییس‌جمهوری اقدام کند. این دستورالعمل جایگزین دستورالعمل‌ها و روش‌های اجرایی لغو یا اصلاح شده به موجب این ماده بوده و برای همه دستگاه‌های اجرایی یادشده لازم‌الاجراست.

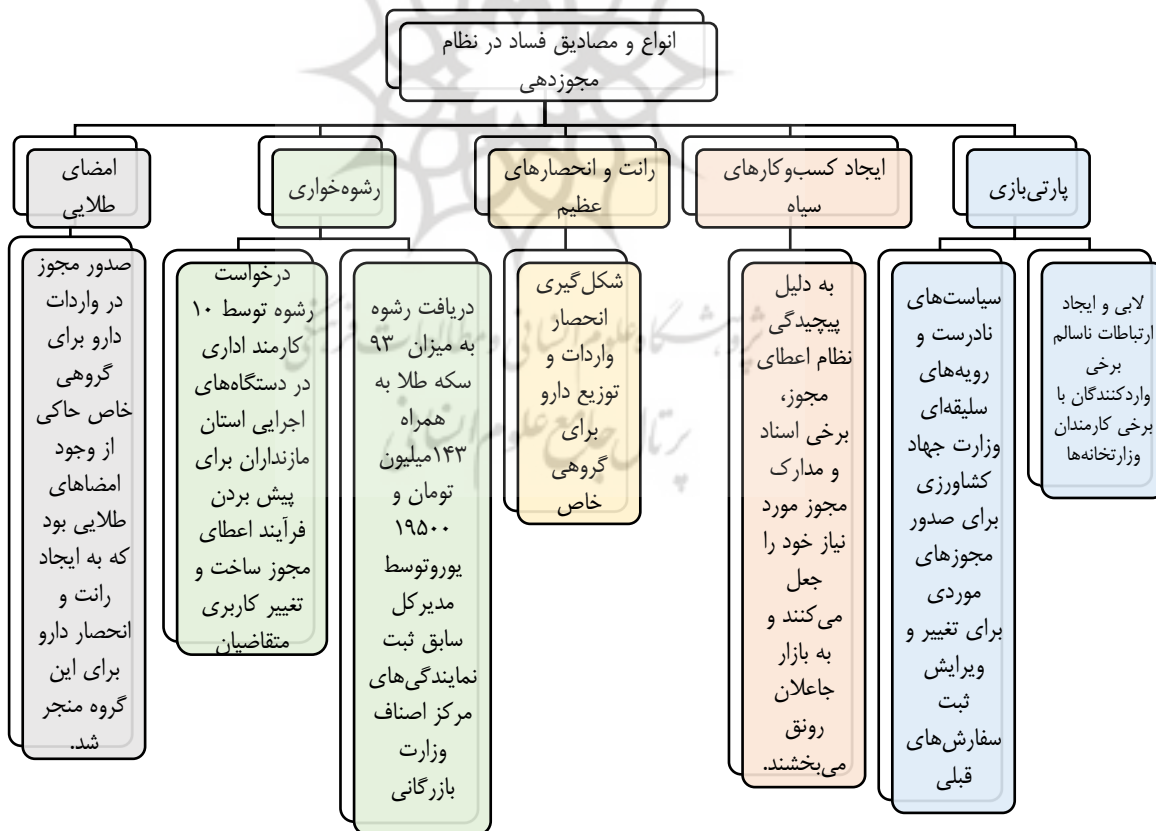
اداری و کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی. در ادامه، برخی مصادیق فساد در نظام مجوزدهی ارایه می‌شود.

۲- تبیین اشکال و مصادیق فساد در فرآیند صدور مجوزها

در بخش قبل رایج‌ترین مشکلات و موانع صدور مجوزها ارایه شد. هرکدام از موارد یادشده به وقوع فساد و انواع مختلفی از فعالیت‌های غیرقانونی منجر می‌شود که در شکل شماره ۲، رایج‌ترین اشکال فساد در صدور مجوزها ارایه شده است.

۱۰ روزه پاسخ داده و ظرف ۳۰ روز مجوز صادر شود، اما در عمل بسیاری از دستگاه‌ها نتوانستند به این زمان‌بندی نزدیک شوند، اما شواهد حاکی از عدم توجه به تبصره مزبور است. در واقع، عدم شفافیت و در نتیجه، عدم آگاهی متقاضیان از فرآیند و ملزومات صدور مجوز یکی از مهم‌ترین موانع شروع کسب‌وکار یا شروع بد یک فعالیت اقتصادی است. با توجه به موانع و مشکلات بیان شده در صدور مجوز در ایران می‌توان اظهار داشت که صدور مجوز در ایران به سه پدیده مخرب در اقتصاد منجر شده است که عبارت‌اند از: امضای طلایی، فساد

شکل ۲- رایج‌ترین اشکال فساد در نظام اعطای مجوزها

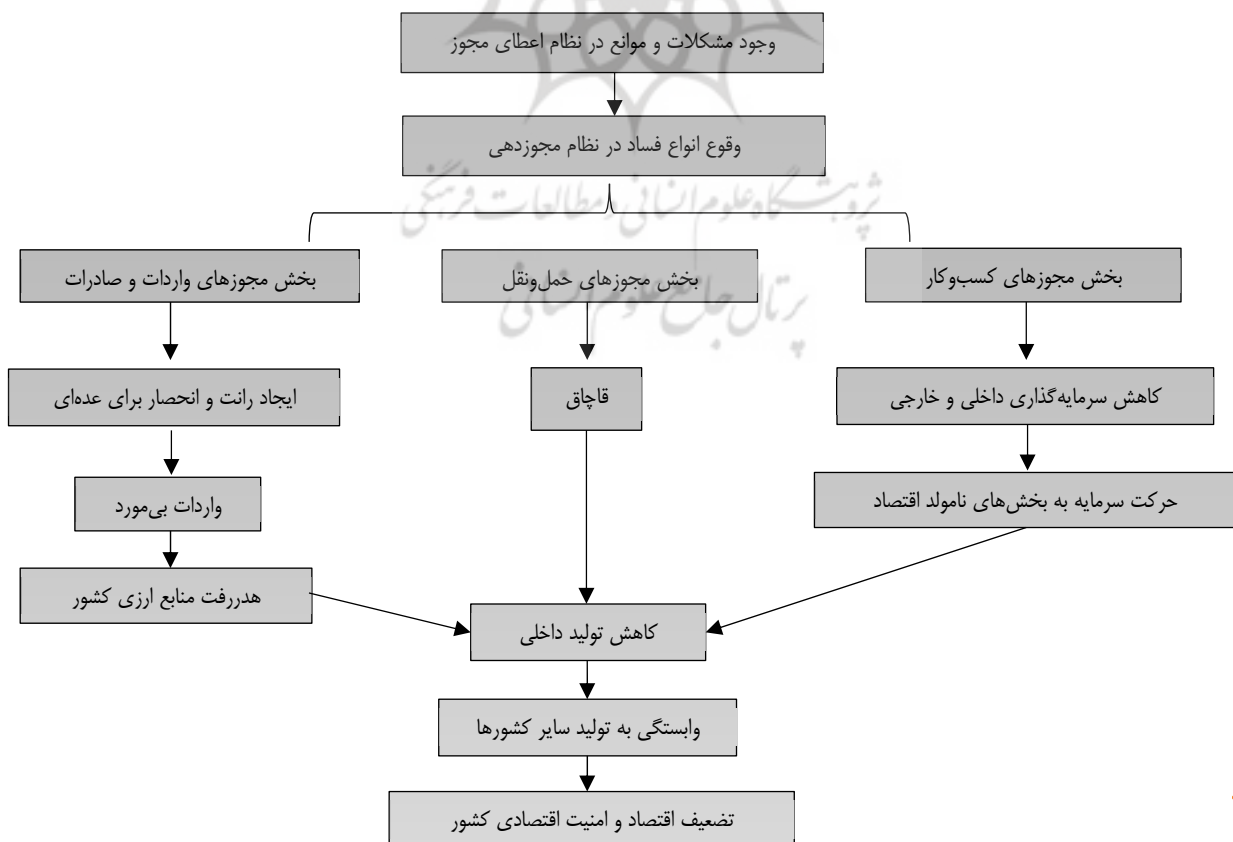
مأخذ: جامعه خبری - تحلیلی الف، ۸۲۴۰۲ // www.irna.ir/news/83580437 // شفافیت برای ایران، مجوزها/ گزارش سوءاستفاده و عملکرد فسادآمیز در بخش دارویی کشور، تیر ۱۳۹۶، سازمان دیده‌بان شفافیت // <https://www.icana.ir/>

۳- ملاحظات امنیت اقتصادی

بها دادن به حوزه کسب‌وکار از ضرورت‌های انکارناپذیر اقتصاد کشور، به‌ویژه در شرایط کنونی بوده که کشور با شدیدترین تحریم‌های اقتصادی روبه‌رو است. در صورتی که مشکلات بیان شده در نظام اعطای مجوز مرتفع نشوند و با عوامل فساد در این حوزه برخورد جدی و قاطعانه‌ای صورت نگیرد، پیامدهای ناگوار بسیاری اقتصاد کشور را تهدید خواهد کرد که جبران آسیب‌های آنها به‌مراتب بسیار هزینه‌بر و نیازمند نیروهای قوی‌تری است. در شکل شماره ۳، آثار مشکلات و مفاسد موجود در نظام اعطای مجوز بر اقتصاد و امنیت اقتصادی کشور به تصویر کشیده شده است.

مصادیق ارایه شده در شکل شماره ۲، تنها بخش کوچکی از فسادهای رخ داده در نظام اعطای مجوز است که رسانه‌ای شده‌اند. بسیاری از فعالیت‌های غیرقانونی در این بخش رسانه‌ای نشدند و برای تبیین آنها به مراجعه به مراجع قضایی نیاز است که در این گزارش نمی‌گنجد. همان‌گونه که بیان شد، فساد در نظام اعطای مجوز در اشکال مختلف به دلیل پیچیدگی سازمانی، تعدد مراکز تصمیم‌گیری و... در جریان است که یکی از دلایل وجود چنین مشکلاتی نه‌تنها در نظام مجوزدهی، بلکه در بسیاری از فرآیندها، این است که اقتصاد ایران گرفتار مشکلات ساختاری بوده و برخی از این مشکلات ساختاری قدمتی طولانی دارند و روزه‌روز به پیچیدگی این نظام اقتصادی افزوده می‌شود و فسادهای جدیدتری رخ می‌نمایند.

شکل ۳- تأثیر مشکلات و فساد در نظام اعطای مجوز بر اقتصاد و امنیت اقتصادی

جمله قاچاق منجر می‌شود که نتیجه گسترش قاچاق می‌تواند ورودی کالاهای با کیفیت پایین و عرضه آنها با قیمت بالا به مصرف‌کنندگان باشد و این موضوع کیفیت زندگی اجتماعی را کاهش می‌دهد. حتی در برخی موارد که کالای قاچاق شده مواد غذایی و دارویی باشد، ممکن است این مواد تاریخ گذشته باشند و خطرات جانی بسیاری به همراه داشته باشند که به دنبال وقوع چنین وقایعی، اعتماد عموم مردم از بین می‌رود و اعتراضات اجتماعی شکل می‌گیرد.

جمع‌بندی و راهکارهای پیشنهادی

در گزارش حاضر به مشکلات و موانع موجود برای دریافت انواع مجوزهای فعالیت و فسادهای رایج در این نظام پرداخته شد. تعدد مراکز تصمیم‌گیری، عدم یکپارچگی سازمانی و طولانی بودن فرآیند دریافت مجوز از جمله مشکلات رایج در نظام اعطای مجوز هستند که به وقوع پدیده‌ای به نام فساد در این نظام منجر شده‌اند. فساد هم با اشکال مختلفی در فرآیند اعطای مجوز رخ داده است؛ برای مثال، پارتی‌بازی، ایجاد رانت و انحصار برای عده‌ای خاص، رشوه‌خواری، امضاهای طلابی و ایجاد کسب‌وکارهای غیرقانونی مانند جعل اسناد و مجوز از رایج‌ترین اشکال فساد در این نظام هستند که هریک از این فعالیت‌های غیرقانونی به‌نوبه‌خود موجب تضعیف اقتصاد داخلی می‌شوند. فساد در صدور مجوزهای صادرات و واردات، حمل‌ونقل و... به کاهش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، رونق فعالیت‌های نامولد اقتصادی، گسترش قاچاق،

همان‌طور که در شکل شماره ۳، مشاهده می‌شود، وجود مشکلات و موانع از جمله تعدد مراکز تصمیم‌گیری، طولانی بودن بازه زمانی اعطای مجوز و... به وقوع انواع مختلفی از فساد در بخش‌های مختلفی از جمله: مجوزهای کسب‌وکار، مجوزهای حمل‌ونقل و مجوزهای صادرات و واردات (سایر مجوزها چون زیرمجموعه یکی از این سه حالت هستند به‌طور مستقیم بیان نشده‌اند) منجر می‌شوند. فساد در بخش مجوزهای کسب‌وکار به ایجاد رانت و انحصار برای گروهی خاص منجر می‌شود و خروج سایر سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی را از چرخه اقتصادی در پی دارد که در این صورت، سرمایه‌ها به سمت بخش‌های نامولد اقتصادی حرکت خواهند کرد.

اگر در بخش مجوزهای حمل‌ونقل فساد وجود داشته باشد، ممکن است اشخاصی مجوز بگیرند که با توجه به ماهیت شغلی خود مرتکب قاچاق شوند؛ در این صورت اقتصاد داخلی تضعیف خواهد شد. از سویی، در بخش مجوزهای واردات مانند مجوز واردات دارو که به ایجاد انحصار دارو در کشور منجر می‌شود، نه‌تنها قدرت و رانت دست عده‌ای خاص قرار می‌گیرد، بلکه منابع ارزی کشور از این طریق هدر می‌رود و کشور برای تهیه موارد ضروری مردم با کمبود ارز مواجه می‌شود که این قضیه در شرایط تحریمی آسیب زیادی به اقتصاد وارد می‌کند. در نتیجه، با بررسی فساد در هریک از بخش‌های صدور مجوز، آشکار است که در نهایت، اقتصاد و امنیت اقتصادی کشور با تهدیدهایی جدی مواجه می‌شود، قدرت رقابت با دیگران را از دست می‌دهد و وابستگی کشور به آنها افزایش می‌یابد. از سویی، وجود فساد در صدور مجوزها به روی کار آمدن مشاغل غیررسمی از

است و انگیزه شروع فعالیت‌های تولیدی را کاهش می‌دهد. همچنین بیان شد که هند برای رونق تولید و رشد اقتصادی، تمام مجوزها، به‌جز مجوز حفاظت از محیط زیست را لغو کرده و از این طریق توانسته است به رشد اقتصادی بالایی دست یابد. از سویی، یکی از دلایل وجود این تعداد مجوز، مشکل تأمین مالی سازمان‌هاست. بنابراین، پیشنهاد می‌شود دولت تأمین مالی سازمان‌های مربوط را برعهده بگیرد و تعداد مجوزهای لازم را برای شروع کسب‌وکار و سرمایه‌گذاری در کشور کاهش دهد.

- کاهش بازه زمانی ثبت درخواست تا دریافت مجوز: طولانی بودن بازه زمانی اعطای مجوز به متقاضیان نه تنها انگیزه سرمایه‌گذاران را کاهش می‌دهد، بلکه بستر و فرصت‌های انجام فعالیت‌های غیرقانونی را برای عده‌ای فراهم می‌کند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود قوانینی مبنی بر عدم نیاز به حضور فیزیکی سرمایه‌گذار و سیستمی شدن ثبت درخواست در زمانی کوتاه، کمتر از یک ماه، تصویب شود تا از این طریق انگیزه سرمایه‌گذاری در کشور افزایش و فرصت وقوع فساد کاهش یابد.

- ایجاد یکپارچگی سازمانی: پیشنهاد می‌شود، به‌منظور سهولت در ثبت درخواست مجوز، ساختمانی مانند ساختمان شیشه‌ای در تفریس گرجستان ساخته شود تا متولی هر سازمانی که در فرآیند اعطای مجوز دخیل است، در آن سازمان حضور داشته باشد تا از این طریق از پیچیدگی‌های نظام اعطای مجوز کاسته شود و صدور مجوز با سهولت و سرعت بیشتری صورت پذیرد.

وابستگی کشور به سایر کشورها، کاهش تولید داخل و در نهایت، تهدید امنیت اقتصادی کشور منجر می‌شود. بنابراین، ضروری است اصلاحاتی در نظام اعطای مجوز در کشور صورت گیرد که در این راستا راهکارهایی پیشنهاد می‌شود که عبارت‌اند از:

- ایجاد سامانه یکپارچه مدارک: از جمله مواردی که به طولانی شدن زمان اعطای مجوز منجر می‌شود، این است که هر شخص متقاضی مجوز باید مدارک خود را به صورت فیزیکی به تمام سازمان‌های مربوط ببرد، حال آنکه حدود ۶۰ درصد این مدارک بین تمام سازمان‌ها مشترک هستند و این قضیه نه تنها سرمایه‌گذار را سردرگم و خسته می‌کند، بلکه بسیار وقت‌گیر است. بنابراین، پیشنهاد می‌شود سامانه‌ای برای قرار دادن مدارک هر متقاضی طراحی شود که به صورت سیستمی به تمام سازمان‌های دخیل در این موضوع متصل باشد و هر سازمان بدون نیاز به حضور فیزیکی شخص و تنها به صورت الکترونیکی بتواند به مدارک مورد نیاز دسترسی داشته باشد و هرگونه نقص مدارک را به صورت سیستمی به اطلاع متقاضیان برساند. با عملی شدن این راهکار نه تنها در زمان صرفه‌جویی می‌شود، بلکه مراجعه فیزیکی به سازمان‌ها کاهش می‌یابد که همین قضیه به‌نوبه خود به کاهش فساد از جمله رشوه‌خواری منجر می‌شود.

- کاهش تعداد مجوزهای لازم برای شروع فعالیت اقتصادی: همان‌طور که بیان شد، در حال حاضر تعداد مجوزهای لازم برای شروع یک فعالیت اقتصادی در بعضی موارد به ۵۰ مجوز می‌رسد که همین تعداد مانع بزرگی برای سرمایه‌گذاری در کشور